

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursurilor declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și avocatul Andrei Beruceașvili, în interesele Galinei Gusac,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Galina Gusac împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și compensarea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 20 martie 2024 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-au admis apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și s-a modificat hotărârea din 19 septembrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central,

(Dosarul nr. 2ra-742/24

Nr. PIGD 2-23081019-01-2ra-18062024)

Recurs declarat după 01 septembrie 2023. Recursuri vădit neîntemeiate, în temeiul art. 433 (1) lit. f) din Codul de procedură civilă. Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel nu constituie un temei de casare a ei.

Au examinat anterior cauza judecătoreii:

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Central: jud. I. Țonov
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău: jud. A. Panov, V. Mihaila, V. Cotorobai

21 noiembrie 2025

Textul corespunde originalului

**Examinând în lipsa părților admisibilitatea recursurilor declarate de
Ministerul Justiției al Republicii Moldova și avocatul Andrei Beruceașvili,
în interesele Galinei Gusac,**

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din
Stela Procopciuc, *Președinte*,
Ion Munteanu
Gheorghe Stratulat, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 06 iunie 2023, Galina Gusac a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM, prin care a solicitat constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei privind aplicarea art.13 alin. (1) lit. b) din Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016, pentru perioada 23 noiembrie 2016-20 decembrie 2022 și compensarea prejudiciului moral în sumă de 300 000 lei.

2. În motivarea cererii a menționat că la 23 noiembrie 2016 avocatul Svetlana Gavrilova, în interesele condamnatei Galina Gusac a depus cerere privind aplicarea art.13 alin. (1) lit. b) din Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016.

3. Prin încheierea din 02 iunie 2017 a Judecătoriei Hîncești, s-a respins cererea privind aplicarea prevederilor actului cu privire la amnistie. Prin decizia din 19 octombrie 2017 a Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău, s-a admis recursul, casată încheierea din 02 iunie 2017 a Judecătoriei Hîncești și s-a dispus rejudecarea cauzei.

4. Prin încheierea din 08 mai 2019 a Judecătoriei Hîncești, sediul Central, s-a respins cererea privind aplicarea față de condamnatul Galina Gusac a actului de amnistie în temeiul art. 13 alin. (1) lit. b) din Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016. Prin decizia din 07 noiembrie 2019 a Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău, s-a admis recursul și s-a casat încheierea din 08 mai 2019 a Judecătoriei Hîncești și s-a dispus rejudecarea cauzei.

5. Prin încheierea din 16 iulie 2020 a Judecătoriei Hîncești, sediul Central, s-a respins ca fiind neîntemeiată cererea avocatului Svetlana Gavrilova înaintată în interesele condamnatului Galina Gusac privind aplicarea art. 13 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 210/2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea 25-a de la

proclamarea independenței Republicii Moldova. Prin decizia din 21 septembrie 2020 a Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău, s-a admis recursul avocatului Andrei Beruceașvili, s-a casat încheierea din 16 iulie 2020 a Judecătoriei Hîncești și s-a dispus rejudecare cauzei.

6. Prin încheierea din 08 iunie 2021 a Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni, s-a admis cererea avocatului Svetlana Gavrilova, înaintată în interesele condamnatului Galina Gusac, privind aplicarea prevederilor art. 13 alin. (1) lit. b) al Legii nr. 210 din 29 iunie 2016, privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova și s-a redus din pedeapsa închisorii neexecutate în privința condamnatului Galina Gusac prin sentința din 22 octombrie 2014 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, condamnată potrivit prevederilor art. 190 alin. (5) Cod penal, termenul de 1/4 ceea ce constituie 1 (unu) ani, 6 (șase) luni și 2 (două) zile. Prin decizia din 30 iunie 2022 a Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău, s-a admis recursul procurorului în Procuratura raionului Hîncești, Ghenadie Beregoi și casata încheierea din 8 iunie 2021 a Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni, cu remiterea cauzei la o nouă rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecată.

7. Reclamanta a menționat că la 16 decembrie 2022, a fost nevoită să depună cerere de încetare a procedurii de examinare a cererii din 23 noiembrie 2016 privind aplicarea art. 13 alin. (1) lit. b) din Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016, în legătura cu faptul că persoana condamnată a fost eliberată din detenție. Prin încheierea din 20 decembrie 2022 a Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni procedura de examinare a cererii din 23 noiembrie 2016 privind aplicarea art. 13 alin. (1) lit. b) din Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016 a fost încetată.

8. Astfel, examinarea cererii condamnatului Galina Gusac privind aplicarea art. 13 alin. (1) lit. b) din Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016 a avut loc în perioada 23 noiembrie 2016 - 20 decembrie 2022, adică 6 ani și 27 de zile. Ținând cont de data emiterii actului de dispoziție a instanței de judecată (încheierea Judecătoriei Hîncești sediul Ialoveni din 20 decembrie 2022) se consideră că prezenta acțiune civilă de constatare a încălcării dreptului de judecare în termen rezonabil este depusă în termen.

9. În cadrul procesului de examinare a cererii privind aplicarea art. 13 alin. (1) lit. b) din Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016 i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei, or deși problema de drept nu prezenta o complexitate sporită, în total procedura de examinare a avut loc timp de 6 luni și 27 de zile. Totodată, deoarece termenul de examinare a cererii

a fost atât de mare, reclamanta nu a beneficiat de reducerea cu 1/4 a termenului de pedeapsa stabilit prin sentința din 22 octombrie 2014 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău și a fost deținută în detenție mai mult cu 1 (unu) ani, 6 (șase) luni și 2 (două) zile. În mod evident examinarea cererii cu privire la aplicarea prevederilor legii cu privire la amnistie fața de reclamantă urma să aibă loc în regim prioritar, ținând cont de faptul că în cazul admiterii cererii urma să fie eliberată din penitenciar. Însă, până la urmă reclamanta nu a beneficiat de reducerea pedepsei penale, dar a continuat să execute pedeapsa.

10. A indicat că în urma încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei i-a fost cauzat prejudiciul moral substanțial, or ultima a fost deținută în detenție în condițiile Penitenciarului nr. 7 Rusca, deși urma să fie eliberată. Totodată, în urma suferințelor psihice și stresului permanent, legat de neexaminarea cauzei în termen rezonabil s-a agravat starea sănătății, iar din detenție ultima a ieșit cu acutizarea bolilor cronice. Mai mult ca atât, a pierdut încrederea în sistemul judecătoresc, în valorile dreptății și legalității procesului de judecată. Totalitatea circumstanțelor expuse denotă că de către stat, în persoana instanțelor de judecată, i-a fost încălcat grav dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 CEDO.

11. Reclamanta a specificat că ținând cont de gravitatea încălcărilor comise în privința acesteia și suferințele psihice suportate consideră că suma de 300 000 lei va fi suma echitabilă și rezonabilă ce urmează a fi încasată din contul pârâtului cu titlu de reparare a prejudiciului moral suportat.

12. Reieșind din cele menționate supra, reclamantul a solicitat constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei privind aplicarea art. 13 alin. (1) lit. b) din Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016, pentru perioada 23 noiembrie 2016-20 decembrie 2022 și compensarea prejudiciului moral în sumă de 300 000 lei.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

13. Prin hotărârea din 19 septembrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Galina Gusac.

S-a constatat încălcarea dreptului Galinei Gusac la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale privind aplicarea actului de amnistie în temeiul Legii privind amnistia în legătură cu aniversarea 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016, în perioada 23 noiembrie 2016-20 decembrie 2022.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul Galinei Gusac suma de 300 000 lei cu titlu de reparare a prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei, în perioada de la 23 noiembrie 2016-20 decembrie 2022.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

14. La 23 septembrie 2023, Ministerul Justiției al RM a declarat apel nemotivat (f.d. 153), iar la 20 decembrie 2023, a depus motivarea apelului împotriva hotărârii din 19 septembrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi decizii prin care acțiunea să fie respinsă ca fiind neîntemeiată (f.d. 172-178).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

15. Prin decizia din 20 martie 2024 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Ministerul Justiției al RM. S-a modificat hotărârea din 19 septembrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, pronunțată în cadrul cauzei civile inițiată la cererea de chemare în judecată înaintată de Galina Gusac către Ministerul Justiției al RM cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, cu repararea prejudiciului moral și micșorarea cuantumului prejudiciului moral încasat de la suma de 300 000 lei la suma de 40 000 lei. (f.d. 193, 194-200).

16. Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că instanța de fond corect a stabilit starea de fapt, corect a identificat și aplicat cadrul legal litigiului dedus judecății și corect a constatat existența criteriilor, cumulului de circumstanțe și situației, ce impune survenirea răspunderii Statului pentru acțiunile instituțiilor sale în cadrul examinării cererii condamnatei Galina Gusac privind aplicarea art. 13 alin. (1) lit. b) din Legea privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016. Or, după cum s-a stabilit, cererea condamnatei Galina Gusac a fost examinată în perioada 23 noiembrie 2016-20 decembrie 2022, ceea ce se echivalează cu șase ani, o lună și trei zile.

17. La fel, instanța de apel a constatat că circumstanțele descrise în Raportul Ministerului Justiției întrunesc temeiurile legale de intervenire a răspunderii Statului pentru încălcarea termenului rezonabil la examinarea cauzei intentate la cererea înaintată de Galina Gusac privind aplicarea actului de amnistie în temeiul Legii privind amnistia în legătură cu aniversarea 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016.

18. În continuare, instanța de apel a respins argumentele Ministerului Justiției al RM referitor la respectarea termenului de către instanțele de judecată la examinarea cererii condamnatului Galina Gusac, ori aceste argumente contravin stării reale de fapt constatate de instanță și reglementate de normele de drept material aplicabile.

19. În acest sens, instanța de apel a notat ca fiind corectă concluzia instanței de fond privind întrunirea condițiilor de intervenire a răspunderii Statului pentru încălcarea termenului rezonabil la examinării cauzei intentate la cererea înaintată de Galina Gusac privind aplicarea actului de amnistie în temeiul Legii privind amnistia în legătură cu aniversarea 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nr. 210 din 29 iulie 2016. Totodată, instanța de apel a admis argumentele Ministerului Justiției al RM, ce se referă la caracterul excesiv al sumei, echivalent bănesc al prejudiciului moral, adjudecat și a admis apelul acestuia în această privință, modificând soluția instanței de fond prin micșorarea sumei echivalentului bănesc al compensației prejudiciului moral cauzat, acordat în calitate de despăgubire pentru daunele morale cauzate.

20. Instanța de apel a apreciat că quantumul compensației pentru prejudiciul moral cauzat Galinei Gusac nu a fost corect determinat de instanța de fond, fiind unul net peste nivelul prejudiciului moral cauzat în coraport cu modul în care a derulat procedura penală, drepturilor și libertăților afectate, întinderea, perioada și durata acestor încălcări și limitări. Or, la stabilirea quantumului prejudiciului moral instanța de fond nu a ținut cont de circumstanțele descrise în Raport, cum nici de persoana reclamantului și starea socială a acestuia, nu a ținut cont de modul de percepere a reclamantului în societate în raport cu calitatea sa socială, intensitatea și periodicitatea suferințelor cauzate urmare a procedurilor la care a fost supus, atât de ordin psihic cât și moral, acestea fiind de o profunzime și intensitate suficientă pentru a impune Statul la acordarea unor despăgubiri bănești pentru recuperarea prejudiciului moral cauzat, însă într-un quantum mai mic decât cel determinat de prima instanță.

21. Quantumul compensației prejudiciului moral cauzat Galinei Gusac trebuie să fie într-un raport proporțional gradului de suferințe psihice și morale, cum și gradului în care reputația acestuia a fost lezată, gradului de vinovăție al autorului prejudiciului, cât și cu măsura în care această compensare va aduce satisfacție victimei, fiind luat ca reper acțiunile și măsurile penale efectuate în privința lui, perioada și intensitatea restricțiilor și atentări la drepturile și libertățile fundamentale, cum și însăși perioada menținerii acestuia în cadrul procedurii penale.

22. Instanța de apel a constatat că suma de 300 000 lei, dispusă spre încasare, reprezintă o sumă excesivă, aceasta urmând a fi micșorată până la suma de 40 000 lei, aceasta fiind rezonabilă și echitabilă, acordând o despăgubire utilă și suficientă, compensatoare pagubelor de ordin moral cauzat persoanei vizate,

această despăgubire corespunzând și criteriilor de despăgubire stabilite de CtEDO prin jurisprudența sa. Instanța a concluzionat astfel datorită modului de derulare a procesului, complexitatea acestuia și comportamentul părților, finalitatea procedurii, scopul urmărit și așteptările persoanei în raport cu rezultatul examinării cauzei, cum și situațiile de fors-major, și anume, pandemia de COVID-19 existentă pe perioada derulării procesului.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

23. La 18 iunie 2024, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva deciziei din 20 martie 2024 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

24. În motivarea recursului, recurentul a indicat motivele de fapt și de drept invocate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță și instanța de apel, suplimentar a invocat că decizia instanței de apel este arbitrară și se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

25. Recurentul indică că examinând informația relevantă în cadrul raportului motivat, se constată că nu există careva motive de tergiversare a examinării cauzei, ori, respectarea întocmai a procedurii din partea instanțelor de judecată naționale, cu asigurarea respectării drepturilor participanților la proces, nu poate fi privită drept „tergiversare a examinării cauzei”, motiv pentru care argumentele invocate de Galina Gusac nu pot fi reținute.

26. Astfel, realizând o apreciere, prin cumul, a criteriilor de dependență pe care se apreciază rezonabilitatea termenului la examinare a cauzei, conchide că perioada de referință în speța principală nu depășește limita rezonabilității pentru astfel de categorii de cauze. În contextul celor expuse și luând în considerare complexitatea cauzei, comportamentul părților de sarcina lunară a fiecărui judecător din cadrul instanțelor de judecată și de contextul pandemic perindat pe parcursul examinării cauzei, reține că autoritățile judecătorești au acționat cu bună-credință, cu o suficientă diligență, au întreprins toate măsurile necesare în vederea examinării și soluționării obiective și sub toate aspectele a cauzei.

27. Reprezentantul recurentului a indicat că termenul rezonabil urmează a fi apreciat în colaborare și cu termenii prevăzuți de legislația procesuală, fiind stabiliți în vederea asigurării desfășurării procesului cu respectarea principiilor fundamentale ale dreptului procesual penal, principii care în ansamblul lor materializează dreptul părții la un proces echitabil. Examinarea cauzei în termen rezonabil este doar una din componentele dreptului la un proces echitabil și prin urmare nu poate prevala asupra tuturor celorlalte.

28. Recurentul a menționat decizia nr. 2ra-1358/16 din 13 iulie 2016 a Curții Supreme de Justiție, emisă în cauza ÎI „Prițcan Gherasim” vs Ministerul Justiției,

prin care instanța de judecată a respins o acțiune asemănătoare prezentei, motivând că „toate amânările ale ședințelor de judecată ce au avut loc în speță în care se invocă tergiversarea examinării cauzei, au survenit anume urmare a realizării drepturilor procesuale a părților, care au dus la amânarea examinării cauzei în repetate rânduri, motiv din care, întinderea examinării cauzei principale, nu poate fi pusă în seama instanței de judecată, ori așa cum a fost menționat, anume părțile având drepturile sale procedurale au pus instanța în situația amânării cauzei și întru asigurarea unui proces echitabil”. Cauza, Latu Vasile și Mîțu Vitalie vs Ministerul Justiției, unde instanța a respins pretențiile reclamantilor cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin examinarea în termen nerezonabil a cauzei, motivând că „instanța de judecată reieșind din materialele cauzei, ajunge la concluzia că în speță examinând respectarea „justului echilibru” sub aspectul exigențelor celerității procedurilor judecătorești și principiul general al bunei administrări a justiției, urmează a fi acordată prioritate bunei administrări a justiției, respectarea căreia a implicat derogare de la principiul soluționării cauzei în termen restrânși.”

29. Recurentul a mai indicat că acordarea de satisfacții morale nu constituie o regulă. În materia drepturilor omului, o recunoaștere oficială și publică a violării constituie uneori prin sine o satisfacție (Amihalachioae sau Timpăul de Dimineată c. Moldovei.)

30. Referitor la netemeinicia mărimii prejudiciului încasat de către instanța de apel, și anume, 40 000 lei în favoarea Galinei Gusac, consideră că instanța urmează să aplice prevederile art. 118 din Codul de procedură civilă, în temeiul căruia, părțile sunt obligate să prezinte probe pe care le invocă, conform legislației în vigoare. În acest context, sarcina probării prejudiciului moral nu poate fi pusă numai pe seama Ministerului Justiției, dar se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerare argumentele ambelor părți în proces și jurisprudența Curții Europene, excluzându-se pretenții excesive și vădit exagerate. La caz, consideră pretenția Galinei Gusac, care a fost admisă parțial de către instanța de apel privind compensarea prejudiciului moral în cuantum de 40 000 lei, drept o sumă exorbitantă, constituind o pretenție formulată în mod abstract, fiind o compensație iluzorie, în raport cu pretinsele suferințe invocate.

31. La 22 iulie 2024, Andrei Beruceașvili, în interesele Galinei Gusac, a declarat recurs împotriva deciziei din 20 martie 2024 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel, cu menținerea în vigoare a hotărârii din 19 septembrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

32. În motivarea recursului reprezentantul recurenteii a indicat motivele de fapt și de drept invocate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță și instanța de apel, suplimentar a invocat că instanța de apel la judecarea cauzei a dat o apreciere vădit nerezonabilă probelor prezentate de către Galina Gusac în susținerea pretențiilor invocate. Totodată, a menționat că caracterul și gravitatea

încălcării drepturilor și intereselor legitime a recurenteii prin încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei nu au fost apreciate în plină măsură de către instanța de apel.

33. În situații similare, CtEDO menționează că în pofida faptului că nu este în măsură să analizeze calitatea jurisprudenței instanțelor judecătorești naționale, ea consideră că, deoarece remiterea cauzelor spre reexaminare este de obicei dispusă ca urmare a erorilor comise de către instanțele judecătorești inferioare, repetarea unor astfel de procedee în cadrul unui set de proceduri dezvăluie o deficiență serioasă în sistemul judiciar (a se vedea *Wierciszewska v. Poland*, nr. 41431/98, § 46, 25 noiembrie 2003 și *Pavlyulynets v. Ukraine*, nr. 70767/01, § 51, 6 septembrie 2005).

34. În prezenta speță, cauza în privința recurenteii a fost expediată la rejudecare de 4 ori, cauza nefiind de o complexitate sporită, ori cauze analogice în privința altor persoane au fost examinate în cel mult 6 luni.

35. La capitolul de apreciere a mărimii prejudiciului moral instanța de apel nu a ținut cont de faptul că, deoarece termenul de examinare a cererii a fost atât de mare, recurenta nu a beneficiat de reducere cu $\frac{1}{4}$ a termenului de pedeapsă stabilit prin sentința din 22 octombrie 2014 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și a fost deținută în detenție mai mult cu 1 an, 6 luni și 2 zile. În mod evident examinarea cererii cu privire la aplicarea prevederilor legii cu privire la amnistie față de recurentă urma să aibă loc în regim prioritar, ținând cont de faptul că în cazul admiterii cererii urma să fie eliberată din penitenciar. Însă, recurenta nu a beneficiat de reducerea pedepsei penale, dar a continuat să execute pedeapsa.

36. Reprezentantul recurenteii a mai indicat că, în condițiile art. 46 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, hotărârile CEDO au forță obligatorie. Astfel, în jurisprudența CtEDO, cauza *Lari v. Moldova*, Curtea a acordat cu titlu de prejudiciu moral 1 500 euro pentru violarea art. 6 § 1 CEDO în ce privește durata procedurilor timp de 2 ani, cazul *Materi și Tutunaru v. Moldova*, Curtea a acordat cu titlu de prejudiciu moral 2 000 euro pentru violarea art. 6 § 1 CEDO în ce privește durata procedurilor timp de 2,5 ani și în cazul *Cravcenco v. Moldova*, Curtea a acordat suma de 3 000 euro pentru încălcarea termenului rezonabil. În cazul recurenteii, durata procedurii judiciare a constituit mai mult de 6 ani și nu a obținut actul judiciar favorabil. Consideră că instanța de fond corect a apreciat gravitatea încălcărilor comise în privința Galinei Gusac și suferințele psihice suportate, fiind încasată suma prejudiciului moral în mărime de 300 000 lei.

37. La 02 iulie 2024 și 23 iulie 2023, Curtea Supremă de Justiție, prin intermediul poștei electronice și terestre, a expediat în adresa participanților la proces, copia recursului declarat de Ministerul Justiției al RM și de avocatul Andrei Beruceașvili, în interesele Galinei Gusac, împotriva deciziei din 20 martie 2024 a Curții de Apel Chișinău, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat,

întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței. (f.d.212, 220)

38. Participanții la proces nu au făcut uz de dreptul procedural și nu au depus referință la cererea de recurs.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

39. Art. 434 alin. (1) – (2) din Codul de procedură civilă, prevede următoarele:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

40. Art. 433 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, prevede că cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care:

f) recursul este vădit neîntemeiat.

41. Art. 432 alin. (1) lit. a), b), e) și (2) din Codul de procedură civilă, reglementează că, recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

(2) Temeiurile menționate la alin. (1) lit. d)-f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

42. Art. 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă,

„În cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil. Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

43. Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei în ședință publică la 20 martie 2024.

44. Totodată, potrivit scrisorii de expediere a actului judecătoresc (f.d. 201), la 11 iunie 2024, Curtea de Apel Chișinău a expediat părților, prin intermediul poștei electronice, copia deciziei integrale din 20 martie 2024.

45. Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că recursul declarat de Ministerul Justiției al RM la 18 iunie 2024 și recursul declarat

de avocatul Andrei Beruceașvili, în interesele Galinei Gusac, la 22 iulie 2024, se consideră depuse în termenul stabilit de art. 434 din Codul de procedură civilă (a se vedea pct. 39).

46. În continuare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare de la 01 septembrie 2023).

47. Din analiza recursurilor declarate de Ministerul Justiției al RM și avocatul Andrei Beruceașvili, în interesele Galinei Gusac rezultă că s-a invocat ca temei de admisibilitate prevederile art. 432 alin. (1) lit. a), b) e) din Codul de procedură civilă, citat supra.

48. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, reținând că recurenții au făcut trimitere la temeiurile de drept prevăzute la art. 432 alin. (1) lit. a), b), e) din Codul de procedură civilă, nu a stabilit că decizia contestată a Curții de Apel Chișinău este bazată pe o interpretare eronată a legii, că aceasta ar fi contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție pe cauze similare, iar prin admiterea recursului declarat de avocatul Andrei Beruceașvili, în interesele Galinei Gusac, s-ar consolida sau s-ar modifica jurisprudența Curții Supreme de Justiție.

49. Așadar, verificând legalitatea și temeinicia deciziei contestate prin prisma argumentelor recursurilor, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție nu a stabilit că soluția instanței de apel este contrară legii sau cu aprecierea nerezonabilă a probelor.

50. Dimpotrivă, decizia contestată a fost emisă cu respectarea prevederilor legale, bazată pe o cercetare multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

51. Or, recurenții invocând dispozițiile art. 432 alin. (1) lit. a) și b) din Codul de procedură civilă, în cererile de recurs depuse împotriva deciziei din 20 martie 2024 a Curții de Apel Chișinău, aceștia nu au explicat concret aceste pretenții.

52. Astfel că art. 432 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă se referă la faptul că un recurs este admisibil dacă interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție. Din recurs nu rezultă în mod clar de ce hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel sunt contrare jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție. De asemenea nu se menționează nicio decizie sau un alt act a Curții Supreme care ar da o altă interpretare prevederilor Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 78 din 21

aprilie 2011, nefiind constatate nici de instanța de recurs, prin urmare în latura dată recursul este unul vădit neîntemeiat. Completul notează că nici acesta, analizând practica judiciară a Curții Supreme de Justiție nu a stabilit că actele judecătorești contestate ar fi contrare jurisprudenței acesteia.

53. Subsecvent, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că art. 432 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, se referă la schimbarea sau consolidarea jurisprudenței Curții Supreme de Justiție prin admiterea recursului. Aplicarea acestui temei de recurs ține de discreția Curții Supreme de a-și extinde, uniformiza sau schimba jurisprudența. Pentru ca acest argument să fie invocat în mod temeinic, recursul trebuie să confirme lipsa jurisprudenței Curții Supreme cu privire la problemele de drept invocate în recurs, existența unei jurisprudențe contradictorii a Curții Supreme cu privire la acestea, fie modificarea circumstanțelor sociale sau juridice care să justifice schimbarea practicii uniforme a Curții Supreme de Justiție. Niciuna dintre aceste situații nu este invocată în recurs. Prin urmare, și în acest aspect acesta este vădit neîntemeiat.

54. Aici, instanța de recurs notează că, jurisprudența Curții Supreme de Justiție pe categoria dată de litigii este una vastă și uniformă, respectiv nu se constată că decizia contestată ar fi contrară acesteia.

55. Cu referire la invocarea art. 432 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, recurentul susține că decizia instanței de apel este arbitrară și bazată pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

56. Curtea Supremă de Justiție menționează că în sensul prevederilor lit. e) art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, noțiunea de hotărâre arbitrară ori de apreciere vădit nerezonabilă a probelor urmează a fi stabilită în coraportul dintre mai multe principii.

57. Pentru a elucida înțelesul textului „hotărâre arbitrară” din art. 432 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, Curtea Supremă de Justiție ține cont, inclusiv, de sensul atribuit acestei noțiuni de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Astfel, de exemplu, în cauza *Bochan v. Ucraina* (nr. 2), 5 februarie 2015, § 62, Curtea Europeană a notat că o decizie judecătorească este arbitrară dacă, în esență, nu are nicio bază juridică în dreptul intern și nu stabilește nicio legătură între faptele litigiului, legea aplicabilă și rezultatul procedurii. Curtea Europeană consideră că o asemenea decizie reprezintă o „denegare a dreptății”. De asemenea, în cauza *Ballıktaş Bingöllü v. Turcia*, 22 iunie 2021, § 75, Curtea Europeană a notat că se poate considera că printr-o decizie judecătorească a fost comisă o „eroare vădită” dacă instanța a comis o eroare de drept sau de fapt pe care nicio instanță rezonabilă nu ar comite-o vreodată și că aceasta este aptă să perturbe caracterul echitabil al procedurii.

58. Totodată, potrivit art. 71 alin. (4) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, la interpretarea actului normativ se ține cont de nota de fundamentare, care a însoțit proiectul actului normativ respectiv și de alte documente care permit

identificarea voinței autorității publice care a adoptat, a aprobat sau a emis actul normativ.

59. Nota informativă la Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 menționează următoarele: „...Utilizarea noțiunii de „hotărâre arbitrară” derivă din practica CtEDO, fiind utilizată pentru a defini situația în care judecătorii nu aduc nici o motivare pentru deciziile/hotărârile luate, sau când acestea sunt bazate pe greșeli evidente de fapt sau de drept comise de judecători. În esență, la categoria hotărârilor arbitrare ar putea fi atribuite și cele pronunțate cu bună știință contrar legii (în contextul art. 307 din Codul penal)...”. Iar, în nota de subsol la textul menționat în paragraful precedent, nota informativă aduce mai multe exemple din jurisprudența CtEDO în care hotărârile au fost considerate arbitrare sau bazate pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor. Nota de subsol menționează următoarele în ceea ce privește cauzele civile: „Exemple de procedură civilă: Respingerea fără o motivare clară a unui recurs într-o cauză civilă și menținerea unei decizii care era în mod clar contrară circumstanțelor cauzei, chiar dacă recurentul indica expres asupra acestei contradicții (a se vedea cauza *Dulaurans v. France*, 2000, § 38); Refuzul judecătorilor, fără vreun motiv, de a anula ordinul de eliberare din funcție, care era bazat pe un raport de evaluare a performanțelor anulat anterior de aceiași judecători (cauza *Tel v. Turkey*, 2017); Anularea de către instanța de recurs a deciziei instanței de fond (prin care au fost acordate compensații prevăzute de legislația muncii) fără a explica în vreun fel acest lucru și fără a face referire la lege, care prevedea aceste compensații (cauza *Anđelković v. Serbia*, 2013; *Lazarević v. Bosnia and Herzegovina*, 2020).

60. Din nota informativă menționată rezultă că sintagma „hotărârea arbitrară” urmează a fi definită prin prisma jurisprudenței CtEDO. În jurisprudența sa, CtEDO deseori folosește împreună sintagmele „hotărârea arbitrară” și hotărâre „bazată pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor”, fără a face o distincție clară între ele. Nota informativă menționează totuși că „la categoria hotărârilor arbitrare ar putea fi atribuite și cele pronunțate cu bună știință contrar legii (în contextul art. 307 Cod penal)”. Rezultă că în cazul hotărârii arbitrare, carența principală vizează încălcarea unei norme legale imperative, adică a unei prevederi normative care nu oferă nicio discreție judecătorului. Lipsa discreției poate rezulta din claritatea textului prevederii normative, fie din practica uniformă și clară de aplicare a normei. Această carență nu se poate datora unei simple greșeli, ci trebuie comisă cu bună știință sau ca urmare a unei erori inexplicabile. Suntem în prezența unor asemenea situații atunci când instanța de judecată adoptă o hotărâre ce contravine unei norme imperative invocate participanții la proces sau de instanța judecătorească ierarhic superioară, fără a explica convingător de ce nu aplică acea normă.

61. Sub acest aspect urmează a fi reținute și constatările Curții Constituționale din Hotărârea nr. 2 din 16 ianuarie 2025 (pct. 149-150), potrivit căreia pentru a elucida înțelesul textelor contestate (inter alia „hotărâre arbitrară”), destinatarii

pot avea în vedere, inclusiv, sensul atribuit acestei noțiuni de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Astfel, de exemplu, în cauza *Bochan v. Ucraina* (nr. 2), 5 februarie 2015, § 62, Curtea Europeană a notat că o decizie judecătorească este arbitrară dacă, în esență, nu are nicio bază juridică în dreptul intern și nu stabilește nicio legătură între faptele litigiului, legea aplicabilă și rezultatul procedurii. Curtea Europeană consideră că o asemenea decizie reprezintă o „denegare a dreptății”. De asemenea, în cauza *Ballıktaş Bingöllü v. Turcia*, 22 iunie 2021, § 75, Curtea Europeană a notat că se poate considera că printr-o decizie judecătorească a fost comisă o „eroare vădită” dacă instanța a comis o eroare de drept sau de fapt pe care nicio instanță rezonabilă nu ar comite-o vreodată și că aceasta este aptă să perturbe caracterul echitabil al procedurii.

62. Din textul recursurilor nu constată în mod univoc vre-un argument care ar justifica constatarea că hotărârile contestate ar fi emise contrar normelor imperative aplicabile speței, precum și nici instanța de recurs nu a stabilit din textele hotărârilor contestate, raportate la circumstanțele cauzei.

63. Subsidiar, sintagma „bazată pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor” se referă la aprecierea probatoriului. Pentru admiterea unui recurs în baza acestei sintagme este necesară întrunirea cumulativă a următoarelor condiții: a) hotărârea să se bazeze pe o apreciere eronată a probelor; b) aprecierea să fie vădit nerezonabilă; c) hotărârea contestată se bazează în mod determinant pe această apreciere.

64. Prin urmare, nu orice eroare în aprecierea probelor poate duce la admiterea recursului în temeiul art. 432 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, adică să fie evidentă pentru un profesionist și să nu poată fi explicată rațional. De asemenea, această eroare trebuie să fie determinantă pentru soluția din hotărârea contestată. Îi revine recurentului obligația să convingă instanța de recurs că aceste elemente sunt întrunite.

65. În speță, motivele menționate în cererile de recurs sunt similare celor invocate în cadrul judecării anterioare a cauzei, asupra cărora instanța de apel, s-a pronunțat corespunzător cu respectarea prevederilor legale.

66. Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, relatarea repetată a situației (redată în cererea de apel și în acțiune), nu constituie temei de casare a deciziei contestate, or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are un caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

67. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție remarcă că potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII din Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele ierarhic inferioare. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

68. În contextul prevederilor art. 432 alin. (2) din Codul de procedură civilă, în cazul invocării inclusiv în recurs de către recurent a temeiurilor conținute la art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs verifică sub aspectul dat temeiurile recursului.

69. La acest aspect, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45).

70. Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p.141, § 39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 09 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

71. Cu referire la cauzele nr. 2ra-2916/15, nr. 2ra-1358/16, invocată de reprezentantul Ministerului Justiției al RM, cu titlu de practică unitară, Completul de judecată menționează că nu poate fi apreciate ca fiind o practică uniformă a Curții Supreme de Justiție, întrucât aceasta a fost pronunțată în perioada anterioară modificării orientării jurisprudențiale în materia interpretării normelor legale aplicabile spețelor ce vizează aceeași problemă.

72. Prin urmare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că deciziile invocate de reprezentantul Ministerului Justiției al RM, nu pot fi considerate relevante acestei categorii de cauze și nu corespunde liniei jurisprudențiale actuale a Curții Supreme de Justiție.

73. Din considerentele redată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează că recursurile declarate de Ministerul Justiției al RM și avocatul Andrei Beruceașvili, în interesele Galinei Gusac împotriva deciziei din 20 martie 2024 a Curții de Apel Chișinău, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului și drept urmare prin prisma art. 433 alin. (1) lit. f), urmează a fi apreciate ca fiind vădit neîntemeiate și considerat inadmisibile.

74. Ținând cont de cele expuse supra și în temeiul art. 431 alin. (1) și (2), art. 433 alin. (1) lit. f), art. 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI

Declară inadmisibile recursurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și avocatul Andrei Beruceașvili, în interesele Galinei Gusac, împotriva deciziei din 24 martie 2024 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Munteanu

Gheorghe Stratulat